

MINISTERE DE LA REGION DE
BRUXELLES-CAPITALE

ARRETE DU
GOUVERNEMENT DE LA REGION DE
BRUXELLES-CAPITALE ENTAMANT LA
PROCEDURE DE CLASSEMENT COMME
MONUMENT DE CERTAINES PARTIES DE
L'IMMEUBLE SIS RUE DE L'HOPITAL 29
A BRUXELLES.

Le Gouvernement de la Région de
Bruxelles-Capitale,

Vu l'ordonnance du 4 mars 1993 relative à la
conservation du patrimoine immobilier,
notamment l'article 18;

Vu la proposition du Collège des
Bourgmestre et Echevins de la Ville de
Bruxelles émise en séance du 24 juin 1999;

Vu l'avis de la Commission royale des
monuments et des sites émis le 8 septembre
1999 ;

Sur la proposition du Ministre-Président du
Gouvernement de la Région de Bruxelles-
Capitale et du Secrétaire d'Etat chargé des
Monuments et Sites,

ARRETE :

Article 1er - Est entamée la procédure de
classement comme monument des façades
latérales, et d'une partie de l'intérieur à
savoir, les anciennes caves, la totalité de
la cage d'escalier, les salles de l'aile avant
aux premier et deuxième étage, en ce
compris la pièce à front de rue, les salles
de l'aile arrière aux rez-de-chaussée et
premier étage de l'immeuble sis rue de
l'Hôpital 29 à Bruxelles, connu au cadastre
de Bruxelles, 1ère division, section A, 4ème
feuille, parcelle n° 1229g, en raison de son

MINISTERIE VAN HET BRUSSELS
HOOFDSTEDELIJK GEWEST

BESLUIT VAN DE
BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE
REGERING TOT OPENING VAN DE
PROCEDURE TOT BESCHERMING ALS
MONUMENT VAN BEPAALDE DELEN VAN
HET GEBOUW GELEGEN
GASTHUISSTRAAT 29 TE BRUSSEL.

De Brusselse Hoofdstedelijke Regering,

Gelet op de ordonnantie van 4 maart 1993
inzake het behoud van het onroerende
erfgoed, inzonderheid op artikel 18;

Gelet op de voorstel van het college van
burgemeester en schepenen van de stad
Brussel uitgebracht op 24 juni 1999;

Gelet op het advies van de Koninklijke
Commissie voor Monumenten en
Landschappen uitgebracht op 8 september
1999 ;

Op de voordracht van de Minister-
Voorzitter van de Brusselse
Hoofdstedelijke Regering en van de
Staatssecretaris, belast met Monumenten
en Landschappen,

BESLUIT :

Artikel 1 - Wordt geopend de procedure tot
bescherming als monument van de
zijgevels en van een gedeelte van het
interieur, met name: de oude kelders, de
totaliteit van het trappenhuis, de ruimtes
van de voorste vleugel op de eerste en
tweede verdieping, hierbij inbegrepen de
ruimte aan de straatkant en de ruimtes van
de achterste vleugel op de gelijkvloerse en
de eerste verdieping van het gebouw
gelegen Gasthuisstraat 29 te Brussel bekend
ten kadaster te Brussel, 1ste afdeling, sectie

intérêt historique et artistique, précisé dans l'annexe I du présent arrêté.

A, 4de blad, perceel nr 1229g, wegens haar historische en artistieke waarde, zoals nader bepaald in bijlage I gevoegd bij dit besluit.

Art. 2 - La zone de protection relative au monument décrit dans l'article 1er comprend l'ensemble des parcelles et des voiries ainsi que les parties de parcelles et de voiries reprises dans le périmètre délimité sur le plan figurant à l'annexe II du présent arrêté.

Art. 2 - De vrijwaringszone met betrekking tot het in artikel 1 vermelde monument betreft het geheel van de percelen en de wegen, evenals gedeelten van de percelen en de wegen opgenomen in de omtrek zoals afgebakend op het plan gevoegd in bijlage II van dit besluit.

Art. 3 - Le ministre qui a les Monuments et Sites dans ses attributions est chargé de l'exécution du présent arrêté.

Art. 3 - De minister bevoegd voor Monumenten en Landschappen is belast met de uitvoering van dit besluit.

Bruxelles, le

1 - 2000

Pour le Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale,

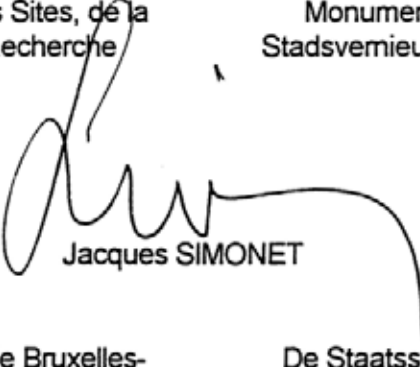
Brussel,

1 - 2000

Voor de Brusselse Hoofdstedelijke Regering,

Le Ministre-Président du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale, chargé des Pouvoirs locaux de l'Aménagement du Territoire, des Monuments et des Sites, de la Rénovation Urbaine et de la Recherche Scientifique

De Minister-Voorzitter van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering, belast met Plaatselijke Besturen, Ruimtelijke Ordening, Monumenten en Landschappen, Stadsvernieuwing en Wetenschappelijk Onderzoek

Jacques SIMONET

Le Secrétaire d'Etat à la Région de Bruxelles-Capitale, chargé de l'Aménagement du Territoire, de la rénovation Urbaine, des Monuments et Sites et du Transport rémunéré des personnes

De Staatssecretaris bij het Brussels Hoofdstedelijk gewest, belast met Ruimtelijke Ordening, Stadsvernieuwing, Monumenten en Landschappen en Bezoldigd vervoer van Personen

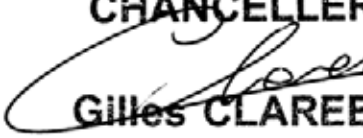

Eric ANDRE

Copie certifiée conforme

Voor eensluidend afschrift

CHANCELLERIE

Gilles CLAREBOUT
KANSELARIJ

ANNEXE I A L'ARRETE DU GOUVERNEMENT DE LA REGION DE BRUXELLES-CAPITALE ENTAMANT LA PROCEDURE DE CLASSEMENT COMME MONUMENT DE CERTAINES PARTIES DE L'IMMEUBLE SIS RUE DE L'HOPITAL 29 A BRUXELLES.

Réf. cadastrale : 1ère division, section A, 4ème feuille, parcelle n° 1229g.

Description sommaire :

Derrière la maison qui porte le n° 29 de la rue de l'Hôpital se situe l'aile en retour d'un vaste bâtiment remontant probablement à la fin du XVIIIe siècle. Celui-ci était situé à côté d'un relais de diligences de la rue de l'Hôpital (à l'endroit des actuels immeubles de logement de la Ville de Bruxelles) et derrière une hôtellerie du même type qui occupait l'emplacement de l'actuel parking de la rue de l'Escalier.

A l'origine, l'édifice se développait à front de rue sur une largeur de 24,5 mètres. L'imposante façade, devait compter entre huit et dix travées, était rythmée par un ordre colossal de pilastres ioniques (dont on retrouve l'ordonnance sur le mode mineur dans le décor d'un des salons du 1er premier étage). Elle se développait sur trois niveaux et sa partie centrale était traitée en légère saillie.

Derrière cette façade, deux ailes en retour se développaient en profondeur. L'une, assez régulière, correspond aux espaces conservés. L'autre suit un découpage parcellaire irrégulier. Ces deux ailes étaient réunies par un corps de bâtiment transversal - à peu près parallèle à la façade - qui divisait l'espace central non bâti en deux cours de superficie inégale. Dans sa plus grande largeur, l'ensemble mesurait 36,5 m pour une profondeur maximale de 44 m.

Cet énorme ensemble fut progressivement détruit après que la propriété ait été morcelée:

- en 1847, les quatre travées de gauche sont détruites pour céder la place à un hôtel de maître de style néoclassique (dernier numéro connu avant destruction dans le cadre de la construction de la tour édifiée par l'architecte Cuisinier à la fin des années 1950: n° 33);
- en 1848, les deux travées de droite sont détruites et remplacées par une maison particulière de style néoclassique. Cette maison sera elle-même démolie dix ans plus tard pour faire place à l'immeuble portant actuellement le n° 29 de la rue de l'Hôpital;
- entre 1848 et 1858, la partie centrale de la façade monumentale de l'hôtel du XVIIIe siècle est détruite (dernier numéro connu avant destruction dans le cadre de la construction de la tour édifiée par l'architecte Cuisinier: n° 31).

La façade de l'ancien hôtel disparaît donc entre 1847 et 1858, ce qui ne signifie pas que l'ensemble des bâtiments ait été rasé en intérieur d'îlot. Actuellement, le parcellaire ancien n'est plus lisible dans son entièreté, la tour Cuisinier l'ayant irrémédiablement perturbé dans sa partie sud. Seule l'aile en retour du côté nord est conservée, à l'arrière du n° 29 qui n'est en fait qu'un immeuble placard donnant accès à cette partie de l'hôtel de maître. Sont donc encore visibles les espaces qui correspondent vraisemblablement à:

- la partie avant de l'aile transversale nord;
- l'ensemble de la partie arrière de cette même aile;
- un moignon de l'aile située entre les deux cours, dans l'axe du grand escalier.

Des anciens souterrains de ce vaste ensemble sont conservés les deux espaces voûtés

situés sous le sous-sol semi-enterré de l'actuel n° 29 de la rue de l'Hôpital. Il s'agit de deux caves aux murs et aux voûtes à arc en anse de panier construites en *briques espagnoles* liaisonnées au mortier de chaux. En façade, le rez-de-chaussée ancien a disparu en 1848, lors de la construction de la première maison érigée à cet endroit. L'état actuel résulte d'une transformation en 1949 des espaces construits en 1858. Mais dès que l'on débouche dans le grand vestibule, les volumes de l'édifice original sont parfaitement reconnaissables. Depuis le vestibule, on accède à une enfilade de deux pièces contemporaines du grand escalier (maçonnerie de briques anciennes, poutres équarries soutenant le plancher du premier étage), longeant le jardin qui constitue le dernier témoin de l'existence de la seconde cour. La véranda qui offre désormais une transition entre la maison et ce jardin fut construite en 1887 (arch. L. Derycker). Elle a été surhaussée de deux niveaux à une date inconnue, probablement dans l'entre-deux-guerres.

Le départ de l'escalier en bois poli est encadré par deux colonnes. Cet escalier monumental mène à de vastes paliers aux étages. Ceux-ci donnent accès à deux enfilades de pièces, l'une comptant deux salles vers l'arrière et l'autre comprenant une succession de deux salons contigus, longés par une galerie généreusement vitrée.

Le premier étage comporte deux salles vers l'arrière. La première est la plus vaste et commande la seconde. L'intéressant décor en stuc de ces deux pièces est conservé de manière satisfaisante (mouluration du plafond, pilastres ioniques, niches avec cul-de-four à caissons). Vers l'avant, deux pièces en enfilade se développent le long d'un couloir vitré qui longe l'espace correspondant à l'ancienne cour avant du complexe original et donne accès à l'unique pièce de la maison en façade. Il est probable que cette partie du bâtiment ait été remodelée au début du XIXe siècle.

On retrouve la même disposition au deuxième étage bien que l'aile arrière ait été modifiée à ce niveau. Les travaux réalisés vers 1924 ont consisté en un remplacement du niveau de combles (peut-être mansardé du côté de l'ancienne cour) par un étage carré cloisonné en chambres bordées par un corridor. Le mur mitoyen, qui semble être d'origine jusqu'à sa tête (ancres comparables à celles des niveaux inférieurs), devait probablement être aveugle avant ces transformations de l'entre-deux-guerres.

La charpente qui couvre la partie avant de l'édifice est conçue d'un seul tenant. Elle ne peut donc être antérieure à la reconstruction de la maison à front de rue en 1858. La partie arrière est couverte d'une plate-forme, résultant de la transformation déjà décrite de cette partie du second étage.

Intérêt présenté par le bien selon les critères définis à l'article 2, 1° de l'ordonnance du 4 mars 1993 relative à la conservation du patrimoine immobilier :

Intérêt artistique

L'introduction d'une procédure classement de ce bien s'impose compte tenu de sa valeur patrimoniale et de son état de conservation. En effet, les espaces sont exceptionnels tant par l'harmonie qui se dégage de leurs proportions que par la qualité de leur sobre décor en stuc et de leur menuiserie très fine. Ils constituent un témoignage extrêmement rare d'une architecture privée urbaine de prestige antérieure à la grande vague de reconstruction de la ville entamée dans la seconde moitié du XIXe siècle.

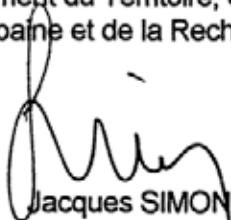
Le côté partiel de la conservation et le mélange des époques (classique fin XVIIIe siècle, néoclassique début XIXe siècle et éclectique seconde moitié du XIXe siècle) créant des

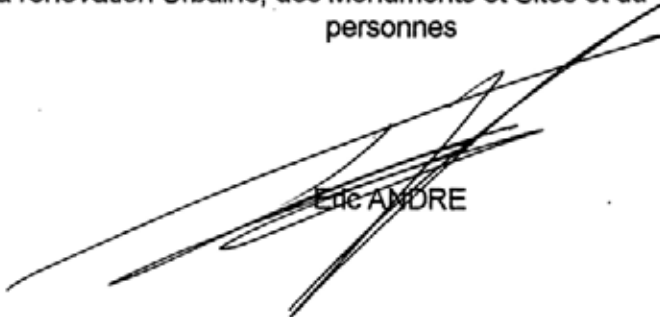
téléscopages surprenants dans le parcours à travers l'édifice constituant, au-delà de l'étonnement qu'ils suscitent auprès du visiteur, un exemple exceptionnel de l'évolution du bâti bruxellois en l'espace de deux siècles. Dans ce cas particulier, le caractère hétérogène du bien constitue une valeur qui, loin de le disqualifier, ajoute une dimension historique et même esthétique à sa richesse patrimoniale.

Vu pour être annexé à l'arrêté du 11 - 2000

Le Ministre-Président du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale, chargé des Pouvoirs locaux de l'Aménagement du Territoire, des Monuments et des Sites, de la Rénovation Urbaine et de la Recherche Scientifique

Jacques SIMONET

Le Secrétaire d'Etat à la Région de Bruxelles-Capitale, chargé de l'Aménagement du Territoire, de la rénovation Urbaine, des Monuments et Sites et du Transport rémunéré des personnes

Eric ANDRE

Copie certifiée conforme

Voor eensluidend afschrift

CHANCELLERIE

Gilles CLAREBOUT

KANSELARIJ

BIJLAGE I VAN HET BESLUIT VAN DE BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING
TOT OPENING VAN DE PROCEDURE TOT BESCHERMING ALS MONUMENT VAN
BEPAALEDE DELEN VAN HET GEBOUW GELEGEN GASTHUISSTRAAT 29 TE
BRUSSEL.

Kadastrale gegevens : 1ste afdeling, sectie A, 4de blad, perceel nr 1229g.

Beknopte beschrijving :

Achter het huis nr. 29 in de Gasthuisstraat bevindt zich de terugwijkende vleugel van een groot gebouw dat waarschijnlijk teruggaat tot het einde van de 18de eeuw. Dit gebouw stond naast een relais voor postkoetsen in deze straat (op de plaats van de huidige appartementsgebouwen van de Stad Brussel) en achter een herberg van hetzelfde type op de plaats van de huidige parkeerruimte in de Trapstraat.

Het gebouw had een oorspronkelijke straatbreedte van 24,5 meter. De imposante gevel die tussen acht en tien traveeën moet hebben gehad, werd geritmeerd door een kolossale orde van Ionische pilasters (waarvan de ordonnantie op kleinere schaal herhaald werd in het decor van een van de salons op de eerste verdieping). Het gebouw had drie bouwlagen met een licht uitspringend centraal gedeelte.

Achter deze gevel strekten zich twee vleugels uit over de diepte van het perceel. Een ervan, vrij regelmatig van vorm, stemt overeen met de bewaarde ruimtes. De andere volgde de onregelmatige lijnen van de perceelgrenzen. Deze twee vleugels waren verbonden door een dwarsgebouw – ongeveer evenwijdig met de voorgevel – die het centrale onbebouwde terrein verdeelde in twee binnenplaatsen van ongelijke oppervlakte. Het gehele complex had een maximale breedte van 36,5 m bij een maximale diepte van 44 m.

Dit omvangrijke geheel werd in verschillende fases gesloopt nadat het eigendom versnipperd was geraakt :

- in 1847 werden de vier linker traveeën afgebroken om plaats te maken voor een herenhuis in neoclassicistische stijl (nr. 33 was het laatst gekende nummer vóór de sloop van dit huis met het oog op de bouw van het torengedebouwen ontworpen door architect Cuisinier op het einde van de jaren 1950);
- in 1848 werden de twee rechter traveeën afgebroken en vervangen door een privé-woning in neoclassicistische stijl. Deze woning werd zelf een tiental jaren later gesloopt om plaats te ruimen voor het huidige gebouwen (Gasthuisstraat 29);
- tussen 1848 en 1858 werd het centrale gedeelte van de monumentale gevel van het 18de-eeuwse herenhuis gesloopt (nr. 31 was het laatst gekende nummer vóór de sloop met het oog op de bouw van het torengedebouwen ontworpen door architect Cuisinier op het einde van de jaren 1950).

De gevel van het oude herenhuis verdween dus tussen 1847 en 1858, wat niet betekent dat ook alle gebouwen hierachter werden gesloopt. De oude perceelindeling is vandaag niet meer in zijn geheel af te lezen, aangezien de Cuisinier-toren het zuidelijke gedeelte van deze indeling onherroepelijk heeft uitgewist. Alleen de noordelijke vleugel bleef bewaard en ligt achter nr. 29, dat in feite slechts een verbindingsfunctie heeft en toegang geeft tot dit gedeelte van het voormalige herenhuis. De zichtbaar gebleven ruimtes zijn waarschijnlijk de volgende :

- het voorste gedeelte van de noordelijke vleugel;
- het gehele achterste gedeelte van deze vleugel;
- een restant van de vleugel die tussen beide binnenplaatsen ligt, in de as van de grote trap.

Van de ondergrondse niveaus bleven de twee gewelfde ruimtes bewaard die onder de half-ondergrondse bouwlaag van het huidige nr. 29 zijn gelegen. Het gaat om twee kelders met muren en korfbooggewelven van Spaanse baksteen gemetseld met kalkspecie.

De oude benedenverdieping aan de straatzijde is verdwenen in 1848 bij de bouw van de eerste woning die op deze plaats is opgetrokken. De huidige staat is het resultaat van een verbouwing in 1949 van de in 1858 opgetrokken ruimtes. Binnen zijn de volumes van het oorspronkelijke gebouw nog perfect herkenbaar. De vestibule leidt naar twee achter elkaar liggende vertrekken die uit dezelfde tijd dateren als de grote trap (metselwerk van oude bakstenen, gevierkante balken die de plankenvloer op de eerste verdieping schragen). De vertrekken palen aan de tuin, het laatste overblijfsel van de tweede binnenplaats. De veranda die nu de overgang vormt tussen het huis en deze tuin werd in 1887 gebouwd (arch. L. Derycker). Ze werd, waarschijnlijk tijdens het Interbellum, tot twee bouwlagen verhoogd.

De trappaal van gepolijst hout zit tussen twee zuilen gevat. De monumentale trap leidt naar brede overlopen op de verdiepingen. Deze geven toegang tot twee maal twee achtereenvolgende vertrekken, de eerste twee aan de achterzijde, de andere twee (salons) met aanpalende beglaasde galerij

De eerste verdieping bevat twee vertrekken aan de achterkant. Het eerste is het grootste en staat in verbinding met de tweede ruimte. Het interessante stucdecor van beide vertrekken verkeert nog in vrij behoorlijke staat (plafonds met lijstwerk, Ionische pilasters, nissen onder halfkoepels met caissonplafond). Vooraan liggen twee aan elkaar grenzende kamers langs een beglaasde gang. De gang loopt langs een ruimte die eertijds de voorste binnenplaats van het oorspronkelijke complex vormde en geeft toegang geeft tot de enige ruimte van het huis aan de straatzijde. Waarschijnlijk werd dit gedeelte van het gebouw verbouwd in het begin van de 19de eeuw.

Dezelfde ruimtelijke indeling wordt op de tweede verdieping herhaald, hoewel de achterste vleugel op deze bouwlaag gewijzigd is. Omstreeks 1974 werd de zolderverdieping (misschien met mansardedak aan de kant van de binnenplaats) vervangen door een vierkante verdieping die door tussenwanden onderverdeeld is in kamers waarlangs een gang loopt. De gemeenschappelijke muur, die tot boven oorspronkelijk lijkt (ankers vergelijkbaar met die op de lagere bouwlagen) was tot voor deze verbouwingen tijdens het Interbellum waarschijnlijk blind.

Het dakgebinte vooraan vormt een aaneengesloten geheel en kan dus niet ouder zijn dan het huis aan de straatzijde (1858). Achteraan is het dak bedekt met een platform, het resultaat van de hierboven beschreven verbouwing van dit gedeelte ter hoogte van de tweede verdieping.

Belang van het goed volgens de criteria, bepaald in artikel 2, 1° van de Ordonnantie van 4 maart 1993 inzake het behoud van het onroerend erfgoed :

Artistieke waarde

De instelling van een beschermingsprocedure voor dit goed dringt zich op, gezien zijn waarde voor het bouwkundig erfgoed en zijn behoudstoestand. De ruimtes zijn immers uitzonderlijk, zowel vanwege hun harmonieuze proporties als door de kwaliteit van het sobere stucdecor en het fijne schrijnwerk. Ze vormen een buitengewoon zeldzame getuige van prestigieuze burgerlijke stadsarchitectuur nog voor de grote bouwcampagnes in het centrum van Brussel tijdens de tweede helft van de 19de eeuw van start gingen.

Het gedeeltelijk behoud en de vermenging van stijlperiodes (classicisme eind 18de eeuw, neoclassicisme begin 19de eeuw en eclecticisme tweede helft 19de eeuw) zorgen voor verbazingwekkende stilistische mengvormen en bieden een schitterend overzicht van de evolutie van de woningbouw in Brussel van de afgelopen twee eeuwen. In dit bijzondere geval betekent het heterogene karakter geen verlies maar een meerwaarde voor het gebouw en voegt het een historische en zelfs esthetische dimensie aan de patrimoniale waarde van het gebouw toe.

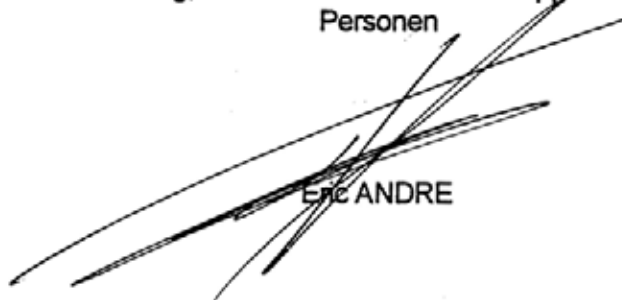

Gezien om te worden gevoegd bij het besluit van 16-10-2000

De Minister-Voorzitter van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering, belast met Plaatselijke Besturen, Ruimtelijke Ordening, Monumenten en Landschappen, Stadsvernieuwing en Wetenschappelijk Onderzoek

Jacques SIMONET

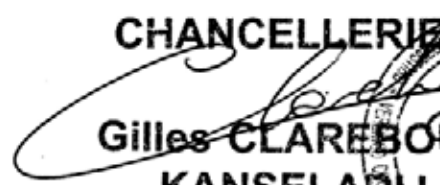
De Staatssecretaris bij het Brussels Hoofdstedelijk gewest, belast met Ruimtelijke Ordening, Stadsvernieuwing, Monumenten en Landschappen en Bezoldigd vervoer van Personen

Eric ANDRE

Copie certifiée conforme

Voor eensluidend afschrift

V.9511

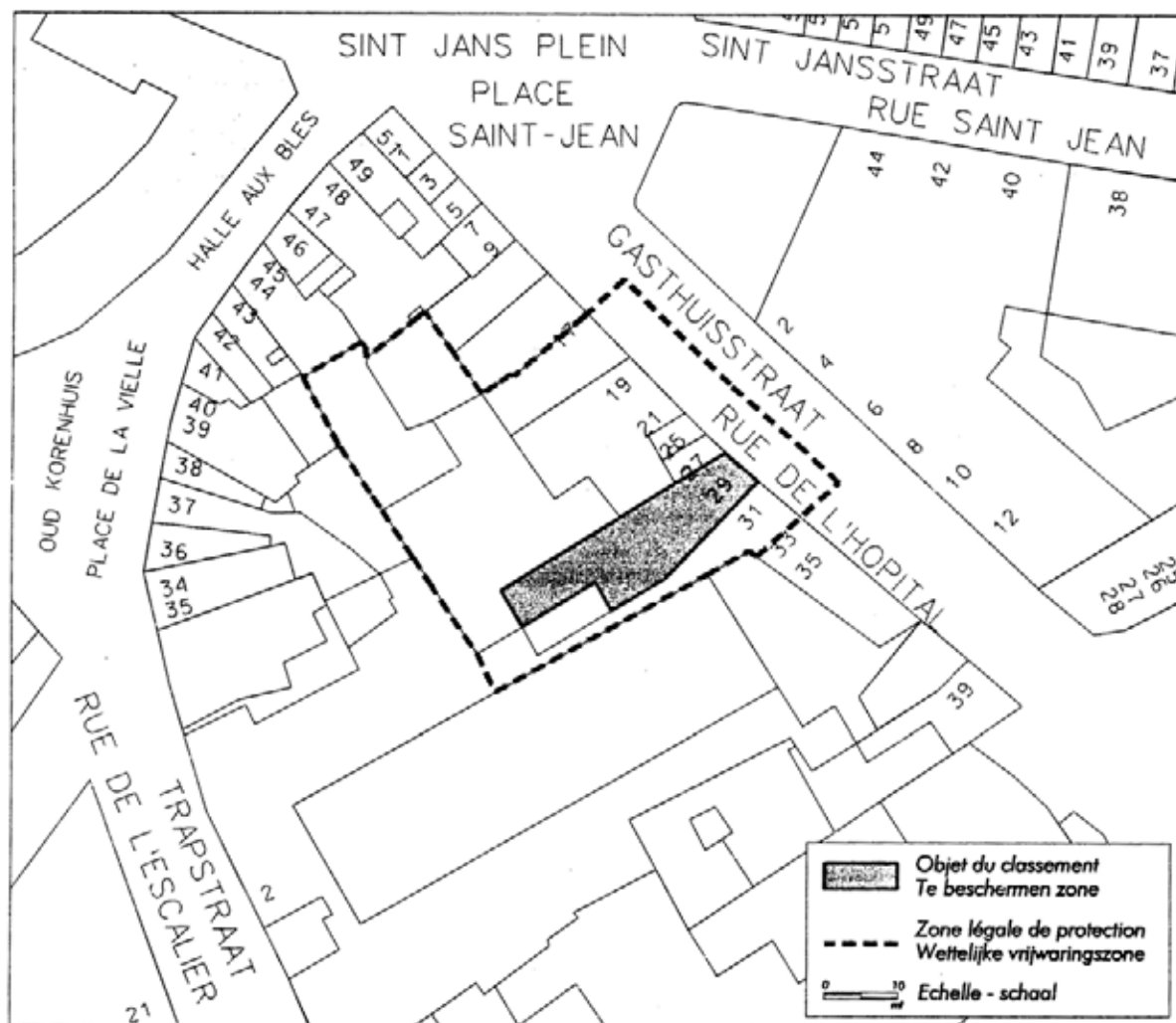
CHANCELLERIE

Gilles CLAREBOUV
KANSELARIJ

ANNEXE II A L'ARRETE DU
GOUVERNEMENT DE LA REGION DE
BRUXELLES-CAPITALE ENTAMANT LA
PROCEDURE DE CLASSEMENT COMME
MONUMENT DE CERTAINES PARTIES DE
L'IMMEUBLE SIS RUE DE L'HOPITAL 29 A
BRUXELLES.

BIJLAGE II VAN HET BESLUIT VAN DE
BRUSSELS HOOFDSTEDELIJKE REGERING
TOT INSTELLING VAN DE PROCEDURE TOT
BESCHERMING ALS MONUMENT VAN
BEPAALEN DELEN VAN HET GEBOUW
GELEGEN GASTHUISSTRAAT 29 TE
BRUSSEL.

**DELIMITATION
DE LA ZONE DE PROTECTION**

**AFBAKENING VAN
DE VRIJWARINGSZONE**

Vu pour être annexé à l'arrêté du

2000

Gezien om te worden gevoegd bij het besluit van

2000

Le Ministre-Président du Gouvernement de la Région de
Bruxelles-Capitale, chargé des Pouvoirs locaux, de
l'Aménagement du Territoire, des Monuments et Sites, de
la Rénovation Urbaine et de la Recherche Scientifique,

De Minister-Voorzitter van de Brusselse Hoofdstedelijke
Regering, belast met Plaatselijke Besturen, Ruimtelijke
Ordening, Monumenten en Landschappen,
Stadsvernieuwing en Wetenschappelijk Onderzoek,

Jacques SIMONET

Le Secrétaire d'Etat à la Région de Bruxelles-Capitale,
chargé de l'Aménagement du Territoire, de la Rénovation
Urbaine, des Monuments et Sites et du Transport rémunéré
des personnes,

De Staatssecretaris bij het Brussels Hoofdstedelijk Gewest,
belast met Ruimtelijke Ordening, Stadsvernieuwing,
Monumenten en Landschappen en Bezoldigd Vervoer van
Personen,

Copie certifiée conforme

Voor eensluidend afschrift

ERIC ANDRE

CHANCELLERIE

Gilles CLAREBOIT

KANSELARIJ

